

BASIN YAZILARI :

Atatürk Kültür Merkezi – Tiyatro Afişleri Sergisi, Ocak 1983, İstanbul

10 Ocak 1983 günü A.K.M.'de Türk-Alman Kültür Enstitüsü ile Grafikerler Meslek Kuruluşu işbirliği ile Hermann Vogel'in derlediği sekiz alman tiyatro afiş yapımcısının 1966-1976 yılları arasında uyguladıkları tiyatro afişlerinden örnekler sergilendi.

Serginin bir bölümünde ise Mengü Ertel, Erkal Yavi, Turgay Betil, Sadık Karamustafa, Yurdaer Altıntaş ve Leyla Uçansu'ya ait "Türk Grafikerlerinin Tiyatro Afişlerinden Örnekler" yer aldı.

Fritzd Dieter Gerhards, tanıtım yazısında : Reklamcılık ve tiyatro afişleri günümüze kadar önemli değişimlere uğrayarak gelişti. Çağdaş tiyatro afişçiliğinde tanınmış grafikerler ve sahne desinatörleri etkinlik göstermekte, böylelikle onların estetik anlayışları günümüz afişlerini yönlendirmekte, örnekleri afiş müzesinde yer almaktadır.

M.S.79'da Pompei'de Vezüv yanardağının patlamasından sonra, kalıntılardan anlaşıldığı gibi yerel halk beyaz duvarlar üzerine yazılmış siyah yazılarla tiyatro olaylarından haberdar oluyorlardı. "Album" adı verilen bu iletişim tarzı, tiyatro hareketlerini duyuru ve davet anlamına gelen en ilkel tiyatro afişi olarak kabul edilir. Ayrıca Ortaçağ'da bir tiyatro görevlisinin sokaklarda bağırarak yaptığı duyuru ya da oyuncuların bizzat yaptıkları anonslar da bir çeşit sözlü afiş olarak nitelenirdi.

Daha sonraları duvar afişleri çeşitli şekiller aldı. Giderek sadeleşti. 18.yy'da değişik boyutlarda hazırlanıp tiyatrolarda dağıtılan el ilanlarına dönüştü. Bunlar da tiyatronun reklam kanadını oluşturdu. Oyun hakkındaki tanıtıcı bilgiler, yazarın ya da müzikli oyunlarda bestecinin tanıtımı da bu yolla yapıldı.

Goethe döneminde ise el ilanlarında oyuncuların adları yazılmaya başlandı. Gezginci oyuncular çevre çiftliklere bu ilanları dağıtıyorlar, gösteri bitiminde ilanları toplayarak yollarına devam ediyorlardı. Elden ele dolaşarak buruşup yıpranan ilanlar da çok defa yapımcının karısı tarafından ütülenerek yenileniyordu.

1855'de Ernest Litfass ilk tiyatro reklam afişini yaptı. Buna Litfass adı verildi. Özellikle Fransa'da Daumier ve Toulouse Lautrec gibi ressamalara ilham kaynağı olan Litfass'ın amacı tiyatrodaki, özellikle bir geceden fazla kalıcı bir afiş ortaya konulmasıydı. Litfass afişleri, fotoğrafçılığın

hızlı gelişimiyle, bugün bilinen sokak afişlerinin doğuşuna neden olarak tiyatro reklamcılığını sürdürdü.

Günümüz modern tiyatro afişleri, her çeşit afiş satan mağazaların en çok aranılan afiş çeşitleri arasında yer almaktadır. Bir tiyatro afişi dekor, kostüm ve diğer iletişim ve bildiri araçları kadar tiyatronun önemli bir parçasıdır. Oyun üzerine gerekli ilgiyi çekmek amacıyla, zaman zaman çarpıcı ve sert formüller abartılarak kullanılır. Ticari anlamda bir tiyatro afişi büyük bir reklam değeri taşımaz. Çünkü tiyatro bütçeleri genelde yalnızca normal yapım harcamalarını karşılayabilecek olanaklara sahiptir. Bu nedenle, tiyatro üzerine büyük afiş kampanyalarına ender rastlanır. Burada amaç, seyircinin özendirilmesi ve oyunla bütünleşme kurulmasıdır. Oyuncu ile izleyici arasında anlamlı bir yakınlık ve ilişkinin kolaylıkla doğması sağlanarak seyircinin tiyatroya bağlanması amaçlanır. “

Fritzdieter Gerhards'ın, tiyatro afişlerinin geçmişi üzerine açıklamalarıyla, Günther Kieser (1930), Frieder Grindler (1941), Ernest Jünger (1935), Monika Baum (1943), Achim Freyer (1934), M.Mathias Prechtel (1926) gibi ünlü alman grafikçilerinin tiyatro afişleri arasında organik bir bağ kurulmaktadır. Ayrıca, sergide bir arada izlenen türk ve alman grafikerlerinin afişlerinde, sahne dünyasının başarılı eserleriyle kurulan yakınlığın, aynı zamanda grafik ile resim sanatları arasındaki dolaylı ilişkiyi birbirine bağlayan bir köprü oluşturduğu da gözlenmektedir.

Tülin AYTA